

Handläggare
Emma Fredriksson
Telefon: 08-508 25 154

Till
Socialnämnden
2019-09-24

Regional överenskommelse om samverkan vid utskrivning från slutet hälso- och sjukvård i Stockholms län

Svar på remiss från kommunstyrelsen, dnr KS 2019/1039

Förvaltningens förslag till beslut

Socialnämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande och överlämnar det som svar på remissen till kommunstyrelsen.

Lena Lundström Stoltz
förvaltningschef

Gunilla Ekstrand
avdelningschef

Sammanfattning

Storsthlns styrelse beslutade den 13 juni 2019 att rekommendera kommunerna att anta *Regional överenskommelse om samverkan vid utskrivning från slutet hälso- och sjukvård i Stockholms län*.

Överenskommelsen syfte är att främja en god vård och en socialtjänst av god kvalitet för enskilda som efter utskrivning från slutet vård behöver insatser från socialtjänsten, den kommunalt finansierade hälso- och sjukvården eller den regionfinansierade öppna vården.

Förvaltningen ställer sig positiv till överenskommelsen men vill framhålla vikten av gemensam utveckling i samordningen för den enskilde, av digitalt informationssystem, uppföljning och statistik samt samverkan kring personer med ett missbruk/beroende, personer inom LSS målgrupper samt barn och unga.

Förvaltningen föreslår att nämnden hänvisar till detta tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Bakgrund

Den 1 januari 2018 trädde lagen (2017:612) om samverkan vid utskrivning från sluten hälso- och sjukvård i kraft. Samtidigt upphävdes lagen (1990:1404) om kommunernas betalningsansvar för viss hälso- och sjukvård.

Lagen syftar till att främja en god vård och en socialtjänst av god kvalitet för enskilda som efter utskrivning från sluten vård behöver insatser från socialtjänsten, den kommunalt finansierade hälso- och sjukvården eller den landstingsfinansierade öppna vården. Lagen omfattar en heterogen grupp individer i *alla* åldrar med olika typer av behov av insatser och samordning inför och efter utskrivning.

I lagen anges att en region och kommunerna i samråd ska utarbeta gemensamma riktlinjer avseende samverkan enligt lagen. I tillägg lämnas utrymme för region och kommun att träffa en överenskommelse om att kommunens betalningsansvar ska inträda vid en annan tidpunkt eller med ett annat belopp, än vad som anges i lagen.

Under 2018 och 2019 har en tillfällig överenskommelse reglerat samverkan mellan kommunerna och regionen i Stockholms län i samband med utskrivning. I november 2018 infördes nya arbetssätt och rutiner i länet med anledning av lagen. De nya arbetssätten innebär omfattande förändringar i organisation av arbete och ansvar hos båda huvudmännen.

Storsthlmns styrelse beslutade den 13 juni 2019 att rekommendera kommunerna att anta *Regional överenskommelse om samverkan vid utskrivning från sluten hälso- och sjukvård i Stockholms län*.

Kommunstyrelsen i Stockholms stad har skickat remissen för yttrande senast 27 september 2019 till stadsledningskontoret och socialnämnden. Äldrenämnden och samtliga sdf har vid tidigare tillfälle ombetts svara på remissen.

Kommunens ställningstagande till överenskommelsen ska vara Storsthlm tillhanda senast den 1 december 2019 och överenskommelsen ska träda i kraft 1 januari 2020.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom avdelningen för stadsövergripande sociala frågor. Förvaltningsgruppen har behandlat ärendet den 18 september 2019 och funktionshinderrådet har haft möjlighet att behandla ärendet den 19 september 2019.

Ärendet

Efter förhandling mellan Storsthlm och representanter för kommunerna i Stockholms län och Region Stockholm har förslag till en långsiktig överenskommelse tagits fram för utskrivningsprocessen för somatisk slutenvård inklusive en övergångsregel för utskrivning från psykiatrisk slutenvård. Överenskommelsen omfattar en heterogen grupp individer i alla åldrar med olika typer av behov av insatser och samordning inför och efter utskrivning.

Förhandlingen har framförallt avsett val av betalningsmodell och antalet fristdagar fram tills att kommunens betalningsansvar inträder.

Riktlinjer och rutiner är sedan tidigare framtagna för att stödja det vardagliga arbetet vid utskrivning med utgångspunkt i lagens intentioner.

Gemensam målsättning

Överenskommelsen är en vägledande ramöverenskommelse och parterna är överens om följande övergripande målformuleringar:

- Ingen ska behöva vara kvar på sjukhus när hen inte behöver det.
- Den som behöver ska få sjukhusvård så länge hen behöver det.
- Region och kommun samordnar insatser på alla nivåer med den enskilde i fokus.

Betalningsmodell och ersättningsnivå

I valet av betalningsmodell har kommunernas motiv varit att patienter och brukare ska vara i fokus. Likaså att kommunernas kostnader beaktas, både enskilt och sammantaget samt att betalningsmodellen ska vara enkel att administrera.

Parterna är överens om att en genomsnittlig betalningsmodell är mest lämplig för att uppnå de uppsatta målen.

Parterna är överens om att ersättningen som kommunerna kan komma att betala för såväl utskrivningsklara vid somatisk slutenvård som psykiatrisk slutenvård ska följa Socialstyrelsens rekommenderade belopp. År 2019 är detta belopp 7 800 kronor per dygn.

För Stockholms stad ska genomsnittliga dagar beräknas och betalningsansvar fastställas per stadsdelsnämnd och inte för kommunen som helhet.

Fristdagar för psykiatrisk slutenvård - övergångslösning

Det saknas underlag om utskrivningsprocessen inom psykiatri eftersom det inte finns något digitalt informationssystem. Parterna är överens om att under en period som sträcker sig från 1 januari 2020 till 1 juli 2021 (eller fram till dess att ett IT-stöd för informationsöverföring finns tillgängligt) gäller särskilda övergångsbestämmelser avseende betalningsansvar för utskrivningsklara patienter från psykiatrisk slutenvård. En individuell betalningsmodell gäller under denna tidsperiod.

När IT-systemet är infört sker automatiskt en övergång till samma regelverk som för somatisk slutenvård.

Under övergångstiden inträder kommunens betalningsansvar 5 kalenderdagar efter det att den behandlande läkaren har underrättat berörda verksamheter i kommunen om att patienten är utskrivningsklar.

Fristdagar för utskrivningsklara vid somatisk slutenvård

Flertalet av de personer som skrivs ut från slutenvården är personer över 65 år som varit inlagda i somatisk vård.

För vuxna personer som skrivs ut från somatisk slutenvård ska det genomsnittliga antalet dagar räknas utifrån samtliga patienter som skrivits ut inklusive de patienter som kunnat skrivas ut redan dag noll. De genomsnittliga fristdagarna inklusive dag noll ska vara 2,0 fram till och med utgången av oktober år 2020. Från och med november år 2020 ska läns-genomsnittet i oktober år 2020 utgöra ny nivå för genomsnittliga fristdagar. Från och med november år 2021 ska de genomsnittliga fristdagarna vara 1,3. Att patienter som kunnat skrivas ut redan dag noll ingår i genomsnittet i överenskommelsen måste särskilt framhållas eftersom Sveriges Kommuner och Landsting i sin statistik exkluderat dag noll i sin statistik över genomsnitt i riket.

Kriterier för betalningsansvar

För att en kommun ska få ett betalningsansvar krävs att:

- slutenvården har underrättat kommunen om att patienten har skrivits in samt underrättat berörda enheter i kommunen om att patienten är utskrivningsklar.
- patienten fått en fast vårdkontakt tilldelad av öppenvården (förutsatt att patienten har behov av en kontinuerlig kontakt med öppenvården efter utskrivning).
- den fasta vårdkontakten, i de fall en samordnad individuell planering ska genomföras, kallat till SIP senast tre dagar

efter att underrättelse om att patienten är utskrivningsklar har lämnats.

Informationssystem/IT-stöd

Region Stockholm tillhandahåller idag ett informationssystem/IT-stöd för utskrivning enbart från somatisk slutenvård. Region Stockholm åtar sig att tillhandahålla ett välfungerande system anpassat även för utskrivning från psykiatrisk slutenvård. Region Stockholm verkar också för att snarast möjliggöra en säker digital kommunikation inklusive videokommunikation.

Gemensamma och enskilda åtaganden

Partnerna har enats om att ta fram en bilaga till överenskommelsen som beskriver gemensamma och enskilda åtaganden. Bilagan "Detaljerad ansvarsfördelning i samband med utskrivningsprocessen" ska vara fastställd senast 2019-09-15. Bilaga skickas därefter till kommunerna så att dessa kan anta den fullständiga överenskommelsen.

Bilagan ska bland annat innehålla dessa områden

- Att en övergripande modell och struktur för ett länsövergripande gemensamt utvecklingsarbete fastställs och efterlevs.
- Att respektive part uppdrar åt sina berörda verksamheter att samverka lokalt kring utskrivningsprocessen och att följa upp att så sker
- Att det i den lokala samverkan ska finnas rutiner för hur komplexa frågeställningar och ärenden hanteras.
- Att parterna har tillgång till nödvändig statistik för att följa utskrivningsprocessen samt att oplanerade återinskrivningar inte ökar.
- Att parterna säkerställer att fungerande arbetssätt dem emellan stöds digitalt.
- Att parterna arbetar utifrån gemensamma faktureringsrutiner och gemensam fakturahantering.

Samverkansorganisation och gemensamma utvecklingsområden

Parterna har utsett en styrgrupp för länsövergripande ledning med representanter från länets kommuner, Region Stockholm och Storsthlm. Den gemensamma politiska ledningsgruppen för samverkan inom vård och omsorg, kallad Vård i Samverkan, VIS utgör i sin tur politisk styrgrupp.

Parterna är överens om fem viktiga utvecklingsområden:

- Implementering och kvalitetssäkring av utskrivningsprocessen

- Informationssystem och videokommunikation
- Uppföljning av utskrivningsprocessens olika delar
- Förebyggande av undvikbara inskrivningar och återinskrivningar
- Framtidens sammanhållna och samordnade hälsa, vård och omsorg

Ekonomiska konsekvenser för kommunerna

Det finns inte tillräckligt med underlag för att fullt ut bedöma de faktiska kostnaderna som överenskommelsen kommer att medföra för kommunerna. Det finns till exempel idag ingen statistik över utskrivningsklara dagar för psykiatrisk slutenvård.

Region Stockholm kommer i slutet av år 2019 att kunna förse kommunerna med månatligt underlag där kommunerna själva kan följa de utskrivningsklara dagarna per kommun.

Uppföljning och tvister om betalningsansvar och ersättningsbelopp

Överenskommelsen ska följas upp löpande och mäta att målen uppnås. En detaljerad plan för utvärdering och uppföljning, inklusive rapportering av avsteg från samverkan på strukturell nivå ska tas fram senast våren 2020.

Eventuella tvister mellan parterna avseende betalningsansvar och ersättningsbelopp ska i första hand lösas av närmaste chefer inom berörda verksamheter inom Region Stockholm och kommunerna.

I andra hand prövas frågan av Hälso- och sjukvårdsdirektör eller Regiondirektör och motsvarande chefsnivåer i kommunen i enlighet med dessas delegationsordning.

Kan tvisten ej lösas ska den hänskjutas till svensk allmän domstol för avgörande med tillämpning av svensk rätt.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Socialförvaltningen vill lyfta fram vikten av att skapa goda relationer och tillit till varandra inom kommunens och regionens verksamheter för att främja samverkan. Förvaltningen välkomnar överenskommelsens målsättning om en trygg och samordnad utskrivningsprocess för den enskilde och att ingen ska behöva vara kvar på sjukhus som inte behöver det. Förvaltningen ser även positivt på att den regionfinansierade öppenvården fått ett utökat ansvar för planeringen av den enskildes fortsatta vård och omsorg.

I samarbetet kring utskrivningsprocessen vill förvaltningen särskilt lyfta följande områden; planering och samordningen för den enskilde, digitalt informationssystem, uppföljning och statistik samt utvecklingen av samverkan kring personer med ett missbruk/beroende, barn och unga samt personer inom LSS målgruppen.

Planering och samordning för den enskilde

Kortare ledtider mellan sjukhuset och hemgång innebär att både kommunen samt regionen måste påbörja planeringen inför patientens utskrivning från den slutna vården i ett tidigt skede. Fristdagarna för den psykiatriska vården minskas från 30 till 5 och vidare till 1,3 på några års sikt. Förändringen innebär en stor omställning för Stockholms stad med ett stort antal olika verksamheter. Bland annat behöver bemanningen under kvällar och helger ses över.

En samordnad individuell plan (SIP) är ett viktigt verktyg för den enskildes fortsatta vård och omsorg. Sedan starten av de nya arbetssätten i november 2018 har det inhämtats avvikelserapportering lokalt och regionalt. I dessa framkommer bland annat att det sällan inkommer kallelse till SIP. I de fall där det finns en komplex problematik och/eller stort behov av samordning har kommunföreträdare ställt sig frågande till denna bedömning.

Eftersom öppenvården har tolkningsföreträdet om när en SIP ska göras efterfrågar förvaltningen ett ökat fokus på frågan regionalt där samtal förs mellan kommunerna, Region Stockholm och brukar- och anhörigföreträdare. Här blir den övergripande modellen för länsgemensamt utvecklingsarbete en viktig del.

Andra avvikelser som varit återkommande från Stockholms stad är att inskrivningsmeddelande inte alltid följs av ett utskrivningsmeddelande och vice versa. Något som försvårar en tidig och trygg planering.

Förvaltningen vill även lyfta behovet av ett avtal om läkarmedverkan mellan den kommunala hälso- och sjukvården och den regionfinansierade Hälso- och sjukvården för personer som bor i bostad med särskild service enligt SoL eller LSS. Något som hälso- och sjukvården enligt lag har ansvar att upprätta och som idag saknas. Gällande särskilt boende för äldre finns idag ett sådant avtal mellan läkarorganisation/läkare och kommunfinansierad hälso- och sjukvårdsorganisation/personal.

Vidare ser förvaltningen att det finns ett behov av rutiner för att överrapportering sker mellan legitimerad personal i hälso- och sjukvården och legitimerad personal inom kommunal hälso- och sjukvård.

Digitalt informationssystem, uppföljning och statistik

För vuxna och barn och unga som varit inskrivna i psykiatrisk heldygnsvård (även beroendevård) samt somatisk slutenvård där klienterna har eller ska ha kontakt med socialtjänsten och den kommunala hälso- och sjukvården finns inget digitalt informationssystem utan kommunikationen mellan huvudmännen sker via fax och telefon. För att kunna säkerställa en tidig planering samt att rutiner vid inskrivning och utskrivning följs är det av yttersta vikt att ett sådant stöd prioriteras och tas fram snarast.

Socialförvaltningen stödjer förslaget om en genomsnittsmo- dell när det gäller kommunens betalningsansvar. I överenskommelsen bör det dock tydliggöras att den psykiatriska slutenvården utgår från en individuell betalningsmodell under övergångstiden, något som kan tolkas lite olika när man läser överenskommelsen. Fakturerings- rutinen som kommer ingå i den kommande bilagan blir särskilt viktig och förvaltningen betonar vikten av att samtal förs med kommunens företrädare inom berörda verksamheter.

När det gäller antalet fristdagar på sikt så anser förvaltningen att gemensam uppföljning, utveckling av rutiner och arbetssätt är av stor vikt för att lyckas med färre antal fristdagar.

Två viktiga utgångspunkter i lagen och överenskommelsen är att involverade aktörer samverkar effektivt och patientsäkert utifrån den enskildes behov och att utskrivningsprocessen upplevs som trygg och samordnad för den enskilde. Vårdanalys har i en uppföljning av lagen påtalat den bristande nationella statistiken för att kunna följa lagens effekter utifrån ett verksamhetsperspektiv men även ur ett patient- och anhörigperspektiv. Detsamma gäller för den regionala och lokala nivån. Förvaltningen vill framhålla betydelsen av ökat samarbete med brukar- och anhängföreningar samt att metoder och underlag tas fram för att följa effekterna av lagen för den enskilde.

Socialförvaltningen följer tillsammans med stadsdelsförvaltningarna utskrivningsprocessens olika steg för att identifiera var utvecklingsområden finns. Förvaltningen ser fram emot ett ökat samarbete med regionen i frågan samt den plan för utvärdering och uppföljning som ska tas fram regionalt under våren 2020.

Samverkan kring barn och unga, personer med ett missbruk/beroende och personer med LSS insatser
Beroendevården (vuxna och barn) och barn och ungdomspsykiatri har inte arbetat enligt den tidigare betalningsansvarslagen. För regionens och kommunens verksamheter som ger stöd till personer inskrivna i dessa verksamheter och som är i behov av fortsatt samordning innebär lagen och de nya arbetssätten en extra utmaning. Inom beroendevården är dessutom vårdtiderna mycket korta. Detta innebär bland annat att personerna ofta hinner skrivas ut innan stadsdelen fått kontakt med den enskilde. Förvaltningen hade önskat att de särskilda förutsättningar som råder för barn och ungdomspsykiatri, beroendevården samt personer inom LSS målgruppen skulle lyfts tydligare i överenskommelsen och utgjort egna delar. Förhoppningen är att dessa verksamhetsområden ges extra utrymme i den kommande bilagan om ”detaljerad ansvarsfördelning i samband med utskrivningsprocessen” samt i det fortsatta samarbetet.

Med hänsyn tagen till ovanstående synpunkter anser Socialförvaltningen att överenskommelsen ska antas och föreslår att Socialnämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande och överlämnar det som svar på remissen till kommunstyrelsen.

Bilagor

Regional överenskommelse om samverkan vid utskrivning från sluten hälso- och sjukvård i Stockholms län